

Dezsőné Borbély Emma

Népi kézműves társulások lehetőségei – az innovatív termékek készítésében

A követelménymodul megnevezése:

Népi kézműves vállalkozás működtetése

A követelménymodul száma: 1004-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SZT-026-30

NÉPI KÉZMŰVES TÁRSULÁSOK LEHETŐSÉGEI AZ INNOVATÍV TERMÉKEK KÉSZÍTÉSÉBEN

"A hagyomány jelenléte az emberi közösség létének feltétele" Néprajzi lexikon

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A hagyománynak vannak olyan részei melyek az életforma eltűnésével érvényüket veszítik, s a mai életben nem, vagy csak nagyon sajátos helyzetben alkalmazandók. Fontos elemei a kultúrának, de hosszú időre csak a múzeumok, levéltárak és az emlékezet őrzi meg számunkra. Vannak olyan elemei is, amelyek művelhetők ma is, ez a kézművesség, amely mindig egy adott országra jellemző. A nemzet mindennapi kultúrája hozzátartozik műveltségünkhöz, bár a kelengyés ládáknak, – mint a házasulandó ifjú textilneműjének tároló eszköze –, lejárt az ideje, de új funkciót kapva készítése, időszakonként megújuló hazai és nemzetközi érdeklődés középpontjába kenyeret adó foglalkozásokká, vállalkozásokká alakul. Ahhoz azonban, hogy a kézművesség ismét beépüljön mindennapi életünkbe, nagy szükség van a folyamatos megújulásra, fogyasztói igények nyereséges kielégítésére, az innovációra.

Mi a módja annak, hogy beépüljön mindennapi életünkbe a kézművesség? Ön szerint mikor, s hogyan lehet megújítani a népi kézművességet? Milyen lehetőségei vannak ebben kézműves társulásoknak?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

MI AZ INNOVÁCIÓ?

Újítás, újdonság, új termék létrehozása. Az innováció központi szerepet játszik a vállalkozások működtetésében, fejlődésében. A vállalat vagy a kis kézműves vállalkozás célja is a fogyasztói igények nyereséges kielégítése. A versenytársaknak is a fogyasztók megnyerése a célja, így a vállalat üzletpolitikája is az, hogy vevők igényeinek minél jobban megfeleljen. Az innovatív termékek létrehozását nagyban befolyásolja tehát a fogyasztó, a versenytársak és az állam

HOGYAN TÖRTÉNHET FEJLESZTÉS?

A mai alkotónak a motívumaiban, formáiban és technikai megoldásaiban gazdag múltat, mint kiindulópontot kell felhasználni, és meg kell teremteni a jelenkor kézműiparát, hogy a következő generációnak legyen múltjuk, hagyományuk, amiből tovább tudnak lépni. Olyan használati tárgyat kell létrehozni, amely nemcsak díszítőszerepet lát el, hanem az új felhasználási igényeknek is megfelel és szerves része lesz mindennapi életüknek, vagyis eladható, elismeri a piac.

Hogyan valósulhat ez meg?

1. új, magasabb szintű, minőségű, jobb termék létrehozásával,
2. újdonság – új fogyasztói igénynek megfelelő termékkel, termék innovációval
3. fejlesztéssel, új technológiával

A már működő kézműves vállalkozásnak sok előnye van, úgymint a megalapozottság, a piacismeret, kapcsolatok, bizalom és a tapasztalat. Ezek figyelembe vételével, illetve alkalmazásával lehet a fejlesztéseket megtenni. Hátránya, hogy nem ismerik fel az innováció szükségességét, nem keresik az új ötleteket, lehetőségeket.

Az innováció folyamata a kézműves vállalkozásoknál

Az új, magasabb minőségi szintű termékek készítése, jobb alapanyagok megválasztásával technikai tudás alaposabb ismeretével lehetséges. /oktatás fontossága/

Tudatosan törekedni a hagyományos népművészeti formák, ornamentikák alkalmazásával a mai XXI. századi lakáskultúrába illő alkotások létrehozására/ újszerű ötletek, tervezések/

A kézműves termékek kivitelezéséhez a mai technikának megfelelő, de a hagyománynak, esztétikai igényességnek is eleget tevő eszközök használata, esetleg sorozat előállítás /sokszorosítás, de nem iparszerű előállítás/

Az új fogyasztói igények kielégítése nélkülözhetetlen a kézműves vállalkozás sikeressége érdekében, ezért szükség van a piac, az igények, a versenytársak tevékenységének állandó figyelemmel kísérésére, az innovatív kézműves termékek létrehozásakor

A hagyományos kézműves termékek mai életünkbe való bevitelének legfontosabb kritériuma az innovatív fejlesztés, mely a piaci igények kielégítését is szolgálja a hagyomány ápolásán túl. A megújítás a vállalkozás célkitűzéseinek és anyagi erőforrásainak függvénye. Fontos a kézműves termék átgondolt megtervezése, piacra kerülésének tesztelése, bevezetése a gyártásba.

1. A vállalkozásoknál az innováció történhet

- A termék innovációval
- A szervezeti, üzleti folyamat újratervezésével
- A technológiai, gyártási folyamat újszerűségének létrehozásával

A termékfejlesztésnél a megfelelő út megválasztásával csökkenthető, megelőzhető a kudarc, az új termék sikertelensége a piacon. Fontos annak a folyamatnak a végig gondolása, amelynek során az új ötletből termék válik.

2. Az új termék létrejöttének folyamata:

1. Ötlet
2. Előkészítő munka
3. Üzleti lehetőségre irányuló elemzés
4. Fejlesztési munka
5. Prototípus
6. Termék felülvizsgálata
7. Piacra kerülés

Cél a vevő igényeinek kielégítése, ezért az ötletnek ehhez kell igazodnia. A fejlesztésnek összhangban kell lennie a vállalkozás szakmai ismereteivel, a rendelkezésre álló technológiával, a gyártási lehetőségekkel, a marketing tevékenységgel és a pénzügyi erőforrással.

3. Az új termékkel kapcsolatos feladatok:

- az ötlet átvilágítása
- a piac előzetes felmérése
- műszaki vonatkozások meghatározása
- piackutatás
- az üzlet pénzügyi vonatkozásai
- termékfejlesztés
- új termék vizsgálata
- a vevő véleménye
- prototípus előállítása
- próbaértékesítés
- üzleti vizsgálatok
- termelés beindítása
- piaci bevezetés

Az ötletek kiválasztása fontos a költségek megállapítása szempontjából is. Figyelemmel kell kísérni a potenciális vevők igényeit, javaslatait. Célszerű kapcsolatot tartani az értékesítéssel foglalkozó alkalmazottak és az új termék fejlesztésén dolgozók között.

A hagyományokhoz kötődés, formában, díszítésben, funkcióban már az ötletek átgondolásához is szükséges, összevetve a vevők igényeivel és anyagi erőforrásaival. A termék meghatározása biztosítja a sikert.

A kézműves termékek mindennapi életünkben való megjelenésének módja, ha a hagyományt úgy építjük be az alkotásokba, hogy a ma emberének is használati tárgyává váljon, új funkcióval, új formával ruházzuk fel. A szötteseknél a hagyományos színek, mintaelemek alkalmazkodnak a mai ízléshez, lakáskultúrához. Egyszerűbb, de régi mintaelemeket felhasználva, szakszerű és igényes megoldásokkal, a vásárlók elvárásait is figyelembe véve az alkotásnál. A vásárlók megnyerése, új, ötletes termékek előállítása a kereslet megnövekedését eredményezi, mely megfelelő anyagi háttérrel adhat a további munkához, fejlesztésekhez a kézműves vállalkozásoknál.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Új piaci feltételek között felértékelődnek az új ötletek, melyek legtöbbször a régi, hagyományos formák továbbfejlesztett változatai. Hogyan változott meg a gyapjúszőnyeg, a vizes kanta, ácsolt láda funkciója napjainkban?

---

2. feladat

Válassza ki azokat a tárgyakat a képről, amelyekre ma is van kereslet és írja le!

1. ábra. Konyhabelső

3. feladat

Hasonlítsa össze a két tárgyat! Melyik tarthat nagyobb érdeklődésre a kézműves vásárban?
Miért? Írja le!

2. ábra. Tulipános láda

3. ábra. Szóttések

4. feladat

Válassza ki a magasabb minőségi szintű, igényesebben kialakított termékeket és írja, le mi alapján alapítja meg ezt?

4. ábra

5. feladat

Húzza alá a felsorolásban azoknak az áruknak a nevét, amelyeket ma is a hagyományos funkciónak megfelelően használunk! A többi tárgynak találjon ki használati lehetőséget!

Vizes kanta, gyapjútakaró, korsó, faliszőnyeg, ivótülök, bőrbugyelláris, törölköző, rosta, szakajtókendő, mézes szív, halottas lepedő

6. feladat

Figyelje meg az alábbi tárgyakat! Milyen ötleteket adna, saját igényeit is figyelembe véve új funkció létrehozásához, a hagyomány megőrzésével?

5. ábra

---

7. feladat

Az új termék előállításának folyamatát összekeverve láthatja. Számozza a helyes sorrendet!

. Fejlesztési munka

. Prototípus

. Ötlet

. Üzleti lehetőségre irányuló elemzés

Termék felülvizsgálata

. Előkészítő munka

. Piacra kerülés

8. feladat

Írja le, hogy a szövés, fazekasság, fadaragás eszközei melyen fejlődésen mentek át az utóbbi években! Milyen változást hozott ez a kézműves életében?

---

9. feladat

Új kézműves terméket szeretne létrehozni, a hagyományokhoz ragaszkodva. Melyek azok a szempontok, amelyeket át kell gondolnia, hogy sikeres legyen az új alkotás?

---

10. feladat

Olvassa el az alábbi idézetet és írja, le, vagy beszélje meg társával, milyen összefüggést talál benne a kézműves termékek innovációjával?

" Mert azt tanultam mindenütt, azt láttam minden nagy nemzetnél, hogy az apák dolgát folytatják az utódok. Mert össze kellene szednünk nagy fáradtsággal az ország minden részéről a széjjelszórt köveket, hogy azokkal a magunk képére építhessünk. És ehhez hit is kellene és nagy fanatizmus is és rettenetes sok munka..." Kós Károly: A régi Kalotaszeg, 1911

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A gyapjú szőnyeg, melyet leginkább takaróként használtak, lekerült a földre, kellemesebbé, szebbé, melegebbé téve a padlózatot. Falra helyezve díszítő jellegűvé vált.

A vizes kanta elvesztette funkcióját, nem hordjuk a vizet a kútról és nem tartunk benne vizet, díszítő tárgyá, vázává alakult át.

Az ácsolt láda ruhák tárolására, értékek őrzésére szolgált. Ma a ruhákat szekrényben tartjuk, a ládának pedig mindenki megtalálja a maga számára a legalkalmasabb funkciót, szőttek, ruhaanyagok, fonalak, ágynemű tárolására alkalmas.

2. feladat

A fakanalak, bögrék, kések, tálak, tároló edények, rongyszőnyeg

3. feladat

A tulipános láda elvesztette funkcióját, ezért csak kevesek érdeklődésére számíthat, egyedi megoldásokkal, a használatnak megfelelően megújítva.

A vászon szőttek iránt nagyobb a kereslet, hiszen mai mindennapi használatra is alkalmasak, abrosznak, konyharuhának, köténynek, szalvétának stb.

4. feladat

A lenge, könnyű pamut függönyök átengedik a fényt az ablakon. A terítők hasonló anyagból készültek, könnyen kezelhetőek, moshatóak akár ünnepi, akár mindennapi használatra alkalmasak. A kerámiák fénye mutatja a tisztításuk, mosásuk egyszerű.

5. feladat

Vizes kanta, gyapjútakaró, korsó, faliszőnyeg, ivótülök, bőrbugyelláris, törölköző, rosta, szakajtókendő, mézes szív, halottas lepedő

A vizes kanta: váza, korsó: váza, ivótülök: díszítőfunkció falon esetleg száraz virággal, bőrbugyelláris: pénztárca, levéltárca, bankkártyatartó, zsebkendőtartó, rosta: gyógynövény szárító, szakajtó kendő: konyharuha, szalvéta, halottas lepedő: ágytakaró

6. feladat

Az abrosz mintázatát egyszerűsíténém, kevesebb és vékonyabb csíkokkal, esetleg bordúr mintáson, fehér alapon, kiegészíteném szalvétákkal, konyharuhával, kenyértakaró szalvétával. Padtakarót, székpárnát terveznék hasonló mintával, színösszeállítással. A kerámiatálat kiegészíteném tányérok, bögrékkel, sütőedényekkel. Fonott szalvétatartó, kenyérkosár lenne a kiegészítése.

7. feladat

4. Fejlesztési munka

5. Prototípus

1. Ötlet

3. Üzleti lehetőségre irányuló elemzés

6. A termék felülvizsgálata

2. Előkészítő munka

7. Piacra kerülés

8. feladat

A szövő eszközök fejlődése segítette az egyre nagyobb igények, egyre magasabb szintű kielégítését, a keretektől, állványoktól eljutunk a paraszt- és takácsszövőszékeken keresztül a lyukkártyás mechanikus szövőszékekig, amelyek már egyre nagyobb mennyiség megszövéseére alkalmasak.

A fazekaskorong a kézzel, lábbal történő hajtástól eljut az elektromos meghajtásig, mely a gyors forgást, erőkifejtés nélkül hozza létre.

A fafaragásnál is az elektromos eszközök megjelenése segíti a gyorsabb, jobb minőségű fa megmunkálást, esztergagépek, fűrészgépek jelennek meg.

9. feladat

A termék bevezetésének első lépése a vevő igényeinek megfigyelése, összegzése, ezért az ötletnek ehhez kell igazodnia. Ez határozza meg, hogy minőségileg magasabb szinten készül-e a termék, vagy gépek beszerzésével több előállítás a cél, vagy teljesen új termék bevezetésére kerül sor. A fejlesztésnek összhangban kell lennie a vállalkozás szakmai ismereteivel, a rendelkezésre álló technológiával, a gyártási lehetőségekkel, a marketing tevékenységgel és a pénzügyi erőforrással.

10. feladat

A Kós Károly idézet az apák felelősségét emeli ki, hogy át kell adni a hagyományt fiainak, hittel, minden darabját át kell vizsgálni és újjá kell alakítani, a mi hagyományainknak megfelelően, mert csak így maradhat fenn egy nemzet kultúrája, ez azonban nagyon nagy munka.

MUNKANYELV

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1 feladat

Fogalmazza meg mi az innováció!

---

2. feladat

Írja, le milyen módon történhet a kézműves termék fejlesztése?

---

3. feladat

Húzza alá szövegben azokat a népművészeti alkotásokat, amelyeket ma már nem használunk!

"A kászoni székelyek napjainkban is szőnek tiszta kenderből, gyapotból, vagy a kettő keverékéből olyan vásznat, amibe tányéros csillagos, rózsás, virágos, madaras, cserleves, kakastaréjos vagy sávós mintát raknak. A motívumok váltakoznak a párnahajon, a derékaljon, a takaróruhán, a törölközőkendőn, a gyermeklepedőn, amit mindennap használtak. Az alkalmi és különleges darabokat különösen díszesre szőtték. Ilyen a vőfélykendő, keresztelő lepedő, a szobában felterített rudilepedő, cifra párnahaj, lakodalmi abrosz stb." (Balassa – Ortutay Magyar néprajz Corvina 1979)

4. feladat

Keressen az alábbi képen olyan kézműves termékeket, amelyek megfelelnek a mai fogyasztói igényeknek is! Írja le a nevüket és funkciójukat!

6. ábra

5. feladat

Nevezze meg az alábbi tárgyat és keressen lehetőséget a mai használatra! Írja le gondolatait!

¹ Forrás: Kallós Zoltán Múzeum, Válaszút

7. ábra²

8. ábra

---

² Forrás: Kallós Zoltán Múzeum, Válaszút

9. ábra

6. feladat

Milyen innovációt hajtott végre a hevesi szövetkezet? Fogalmazza meg egy mondatban és írja le!

" A szövés eddig kizárólag a parasztszövőszékeken és takácsszövőszékeken történt. A mechanikai gépek bevezetésével fokozhatták a termelést. Ez a szőttesek valódiságát veszélyeztette. .... Sok esetben csak a szakértő szem veszi észre, hogy milyen technológiával készült a termék, mert sem a szőttes minőségén, sem a mintázatán a hitelességét nem mérsékli a sokszorosítás módja." (Szőttesek tegnap és ma, Heves 1994 A hevesi szőttes jelenkori története Bakay Erzsébet)

Four horizontal lines for writing the answer to the 6th task.

7. feladat

A Mesterségek Ünnepe rendezett vásáron Ön is megjelent termékeivel. Azt tapasztalta, hogy a vásárlók az ajándékokat, egyedi, ötletes alkotásokat keresik. Melyik az a terméke, amelyiket innovációnak vetne alá? Írja le a folyamatot, amellyel eljut a prototípusig!

---

8. feladat

A próba értékesítés során mit figyel meg? Írja, le mi alapján dönti el a további teendőket!

MUNKANYELV

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Újítás, újdonság, új termék létrehozása

2. feladat

Az új, magasabb minőségi szintű termékek készítése, jobb alapanyagok megválasztásával technikai tudás alaposabb ismeretével lehetséges. /oktatás fontossága/

Tudatosan törekedni a hagyományos népművészeti formák korszerű megformálására, mai lakáskultúrába illő alkotások létrehozására/ újszerű ötletek, tervezések/

A kézműves termékek kivitelezéséhez a mai technikának megfelelő, de a hagyománynak, esztétikai igényességnek is eleget tevő eszközök használatára / sokszorosítás, iparszerű előállítás/

3. feladat

"A kászoni székelyek napjainkban is szőnek tiszta kenderből, gyapotból, vagy a kettő keverékéből olyan vásznat, amibe tányéros csillagos, rózsás, virágos, madaras, cserleves, kakastaréjos vagy sávós mintát raknak. A motívumok váltakoznak a párnahajon, a derékaljon, a takaróruhán, a törölközőkendőn, a gyermeklepedőn, amit mindennap használtak. Az alkalmi és különleges darabokat különösen díszesre szőtték. Ilyen a vőfélykendő, keresztelő lepedő, a szobában felterített rudilepedő, cifra párnahaj, lakodalmi abrosz stb." Balassa – Ortutay Magyar néprajz Corvina 1979

4. feladat

lakás díszítésre szolgálhatnak.

Kerámia tányérok, tálak étkezéshez, tároláshoz, korsók, csuprok, vázák a lakás díszítésére alkalmas. Szóttas abroszok, terítők asztalok, szekrények leterítésére szolgálnak. Rongy – és gyapjúszőnyegek a padlózat borítására használható

5. feladat

A gyapjú szóttések /7. ábra/ faliszőnyegek, falhúzó, csángó lapszoknyák /katrincák/ és gyapjúszalagok /bernyócok/ láthatók. A mai használatra is használhatók faliszőnyegnek ezek a szóttések. Az öltözék részek a szoknya is alkalmas mai viseletnek, a derékrész szabva, karcsúsítva, esetleg a bernyóc korcban megvarrva. A bernyóc táskák, tarisznyák fülének, övnek készülhetnek, szegőszalagoknak szövött öltözékeknél.

Gyapjú szőttés átalvetőt /8. ábra/ ma már igen ritkán látni, de kialakítható tarisznyának, karakteres csíkritmusát megtartva, színekkel is visszafogottan szőve.

Borotvatokot /9. ábra/ ma már nem használunk, de formai hasonlatossága miatt kialakítható tolltartónak, ékszerdoboznak, mives faragását, díszítését megtartva.

---

6. feladat

A hevesi szövetkezetben mechanikai szövőszékeket állítottak be a termelékenység fokozására, mely a minőséget nem változtatta meg.

---

7. feladat

A Mesterségek Ünnepén rendezett vásáron a fonott vesszőből készült termékeknel láttam a kevesebb érdeklődést. A hagyományosan készített kosarak, formák mellett, a funkciót megtartva, új formát keresve tervezek, ötleteket gyűjtök múzeumi anyagokat, kiadványokat lapozgatok. Felmérem anyagi lehetőségeimet, az esetleges új anyag beszerzésére, annak szállítására. Átgondolom érdeklődő vevőkörömet, akik esetleg igényt tartanak erre a termékre. Megtervezem a megfelelő formát és elkészítem a prototípust. A legközelebbi vásáron felmérem a termék sikerét, ennek alapján döntöm el újabb, esetleg több széria folyamatos készítését.

---

8. feladat

A próba értékesítés folyamán megfigyelem, milyen vevőkre számíthatok, mely korosztály, milyen céllal vásárolja. Hányat tudok eladni, mennyire éri meg a befektetett anyagi ráfordítás, mikor térül meg a fejlesztéshez kapcsolódó pénzügyi kiadás? Ha a vizsgálódás pozitív eredménnyel zárul, indulhat a sorozatgyártás, a piaci bevezetés.

IRODALOMJEGYZÉK

Hoffman Istvánné: Modern marketing, Universitas, Budapest, 1990

Magyar Néprajzi Lexikon, 1–5. Főszerkesztő: Ortutay Gyula, Akadémia Kiadó, Budapest, 1977–82

Balassa – Ortutay: Magyar néprajz, Corvina, Budapest, 1969

Fél Edit – Hofer Tamás – Csilléry Klára: A magyar népművészet, Corvina, Budapest, 1975

Szöttések tegnap és ma, Szerkesztette: Flórián Mária, Hevesi Népművészeti és Háziipari Szövetkezet, Heves, 1994

Szöttes textíliák mindennapi életünkben, Szerkesztette: Viga Gyula, Hevesi Népművészeti és Háziipari Szövetkezet, Heves, 2000

Tradíció – divat, Szerkesztette: Dr. Füzes Endre: Hagyományos Értékek Megőrzéséért Alapítvány, Heves, 2006

Szacs vay Imre: Erdélyi utakon, 2. kötet Csíkszék meg Háromszék, Kossuth nyomda, 1988

AJÁNLOTT IRODALOM

Fél Edit – Hofer Tamás – Csilléry Klára: A magyar népművészet, Corvina, Budapest, 1975

Balassa – Ortutay: Magyar néprajz, Corvina, Budapest, 1969

Magyar Néprajzi Lexikon, 1–5. Főszerkesztő: Ortutay Gyula, Akadémia Kiadó, Budapest, 1977–82

Mesterség és Művészet, Népművészeti hírmondó, Kiadja a Népművészeti Egyesületek Szövetsége, Főszerkesztő: Igyártó Gabriella

FokMagazin, Kiadja a Táncház Alapítvány, Felelős szerkesztő: K Tóth László,

A(z) 1004–06 modul 026–os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 215 02 0010 31 01	Csipkekészítő
31 215 02 0010 31 02	Fajátékkészítő
31 215 02 0010 31 03	Faműves
31 215 02 0010 31 04	Fazekas
31 215 02 0010 31 05	Gyékény-, szalma- és csuhéjtárgykészítő
31 215 02 0010 31 06	Kézi és gépi hímző
31 215 02 0010 31 07	Kosárfonó és fonottbútor-készítő
31 215 02 0010 31 08	Szőnyegszövő
31 215 02 0010 31 09	Takács
31 215 02 0100 21 01	Kosárfonó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

21 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató